

MUT 50 – FOLYAMATOS JELEN

Varga-Ötvös Béla

Jövőről, városról

2016. június

Az urbanisztikáról

Fő jellegzetességek:

- 1) *Jövővel foglalkozó gyakorlati tervezés és elméleti tudomány.*
- 2) **Komplexitás** – *időben, tartalomban, formában, térben.*
Stratégiai és taktikai műfajok, ill. globális és lokális témák együtt.
- 3) **Multi- és interdiszciplináris szakmai tevékenység.**

Múlt – Jelen – Jövő

- *50 év – nekünk, urbanistáknak sok. A költő kérdése, kicsit másképp: „Ment-e általunk a világ elébb?”*
- *50 - 50 év visszatekintés és előretekintés.*

Dilemmák, paradoxonok voltak, vannak ...

- *50 év alatt kiderült: korlátozott földi erőforrások, túlnépesedés, romló környezeti feltételek, csökkenő termőföld, vízkészlet.*
- *50 év múlva – azt mondják – a megduplázódó emberiség 80%-a sűrű, gigantikus városokban fog élni. Azaz, mesterséges körülmények között.*

Mai ésszel ez a jövő tarthatatlan, a folyamatos jelen fenntarthatatlan!

Ilyen jövőt képzelünk el? Van választásunk vagy sodródunk?

A fejlődésről

*50 éve – tombolt a gazdasági és népjóléti (fogyasztási) verseny.
Hit a korlátlan erőforrásokban, a gazdasági növekedésben.
Az űrverseny kora.*

*50 éve – fenntarthatósági aggályok első felvetései:
Föld-űrhasználó hasonlat – Kenneth Boulding .*

A XXI. sz. egyik nagy kérdése:

*Át tudunk-e állni a mennyiségiről a **minőségi szemléletre?***

(Ld. „a kicsi szép” , „ a kevesebb több”, „nem sietünk sehová”, „slow-city”)

Van-e beleszólásunk a jövő alakításába?

„A jövő városának” két markáns változata:

- 1. a steril, „szkafanderes”, pirulákkal táplálkozó, uniformisokat viselő, a zöld környezetet nélkülöző, a levegőben repkedő emberek világa;*
- 2. természetes környezetben a lakó-, a munka- és a rekreációs terek komplex együttese – ld. kompakt település, SmartCity.*

Tudunk-e választani? Vagy, ki vagyunk szolgáltatva?

Jövőkép

Alternatíva

LONDON FUTURE

Elsődleges erőforrások

Fenntarthatatlanság / Fenntarthatóság:

- *Földi erőforrások: végesek (konzerv!)*
- *Humán erőforrás: végtelen*
- *Nap erőforrás: végtelen*

Paradoxon: a végtelen humán erőforrás fenntarthatósága a véges földi erőforrások használatától, azok újratermelődésétől (megújulásától) függ.

A fenntarthatóságról - *egyfelől*

Korunkban már megkérdőjeleződik a korlátlan növekedés lehetősége. Állítólag, már most 1,5 Föld kellene a mai életmód megtartásához!

A trend fenntartható? Jelen körülmények között elképzelhetetlen.

*„Aki azt hiszi, hogy egy zárt rendszerben - a Föld bolygón - bármi, pl. a gazdaság korlátlanul növekedhet, az vagy örült, vagy közgazdász.”
(Kenneth Boulding – közgazdász)*

Egyfelől ...

A fenntarthatóságról - másfelől

Másfelől ... pedig ... jó hír, rossz hír? A Föld nem zárt rendszer ...

Hiszen, a Nap minden nap felkel, energiával, élettal látja el az élőket, a fotoszintézis a szervetlen anyagból szervessé válás mechanizmusa.

Ha a Föld zárt lenne, a jelenlegi életformánkkal hamar elpusztítanánk. Mivel, nem zárt, van esély. Paradoxon: „van hova hátrálni”.

Újabb és újabb konzerveket nyitunk fel: palagáz, tenger alatti metánhidrát, fúziós erőművek, miközben az életformánkon nem változtatunk.

A kimeríthetetlen tudással elfogyasztjuk, feléljük a véges földi készleteket.

Tehát, egyensúly...

A „Föld-kérdés”-ről

Föld és föld

- föld: termőföld, víz, ásványkincs, flóra, fauna, lakó- és munkahely
 - föld: nélkülözhetetlen, pótolhatatlan, véges, nem újratermelhető, immobil
 - föld: „a” szűk keresztmetszet az elsődleges erőforrások közül
 - föld: a fenntarthatóság a szűk keresztmetszet kapacitásához igazodik
 - föld: felértékelődés a szűkösség, túlnépesedés, területi túlhasználat okán
- >>> Föld- és Tudásalapú közgazdaság és társadalom – fenntarthatósági cél**

Jövőtervezésről

Melyek lehetnek azok a fundamentumok, amelyekre alapozva a fenntarthatóságot = a jövőt építhetjük?

*Környezet és Fejlődés ENSZ konferencia. Rio de Janeiró, 1992.
Fő dokumentuma az Agenda 21: Feladatok a 21. századra..*

Ebből a „Local Agenda 21” fenntarthatósági kritériuma :

*„Egy területi egység fenntarthatósága annál inkább biztosítható,
minél nagyobb arányban képes belső erőforrásaira támaszkodni.”*

A folyamat az önfenntartó egységek irányába tart.

Kérdés: hogy határozzuk meg az önfenntartó egységeket?

Ökológiai lábnyom – globális elv

Önfenntartó település – lokális elv

Települési önfenntartási feltétel:

A „jelenlevés és munkálkodás”, azaz helyben élni, dolgozni, újratöltődni, költeni, és adózni – forrást képezni és újrateremteni.

Mi kell ehhez?

Kényelmes lakhatás, jó munka, önellátás (élelem, energia), közélet, piaci termék.

Mai köz-gazdasági kényszerhelyzetek:

- állami újraelosztás, az önkormányzatok a szociális ellátó rendszer része,*
- nincs összefüggés a polgár, a cég és az önkormányzat jövedelmi és vagyoni helyzete között.*

Például, ma a zempléni zsákfalu Komlóska, és a leggazdagabb település Telki önkormányzatai kb. ugyanolyan költségvetési gondokkal küszködnek.

Érdekeltség – ma

A helyi közösségek nem érdekeltek a helyi erőforrásokkal gazdálkodásban.

Az állami újraelosztásban és külső források bevonásában érdekeltek.

Következmény:

- *Külső erőforráshoz fordulás: állam, EU-pályázat, „összeszerelés”.*
- *Helyi értékek és közösségek devalválódása.*
- *Hamis érdekkövetés: „legyen munkahely, foglalkoztatás – akármilyen, és bárkinek a költségén”.*
- *Kiszolgáltatottság – központ felé húzás, a legtermékenyebb folyóparti területek ürülnek ki.*

Távlat: *a folyamat fenntarthatatlan, de még „van hova hátrálni” (?).*

Jövőépítés – fő tényezők

a Local Agenda 21. fenntarthatósági feltételéhez igazodva

- 1) Természeti és épített környezet – *adott, rendelkezésre áll.*
- 2) Állam, önkormányzat – **decentralizált, erős helyi adórendszer** szükséges, *cél: helyi források felhasználása, újra-közvagyonosítás, megújuló energia.*

Föld-alapú adózás, mert ezt a fenntarthatóság szűk keresztmetszete rendezi.

- 3) Helyi lakos – *elvesztette a korábbi, önfenntartó életmódhoz kötődő attitűdöt, cél: „visszatanítás”?*
- 4) Önkormányzat – *az öngazgatás adott, az önfinanszírozás nem (helyi adó).*
- 5) Tudás, információ (digitalizáció) – *adott, beszerezhető, fejleszhető.*

Önfenntartó települések

34 települést vizsgáltunk az ország különböző részein.

*Az önfenntartás fő motivációja: **nincs hova hátrálni!!!**
Olyan vidékeken, ahol az életfeltételek optimálisak!*

A módszerek kategorizálása:

- *Mezőgazdaság: állattenyésztés, földművelés, feldolgozás*
- *Gazdaság: kereskedelem, turisztika, szolgáltatás, ipar, logisztika*
- *Megújuló energia: biomassza, szél, nap, hulladék újrahasznosítás*
- *„Trükkös”: adókedvezmények, gazdasági szabályozás kihasználása*
- *Ösztönző: közmunka, „védővám”, ingatlanpolitika*

Önfenntartó települések

Település	Mezőgazdaság (állattenyésztés, földművelés)	Megújuló energiaforrás	Gazdaság (kereskedelem, turisztika, szolgáltatás, ipar, logisztika)	"Trükkös" (adókedvezmények, gazdasági szabályozás kihhasználása)	Ösztönző (közmunka, vám, ingatlanpolitika)
Balmazújváros					
Cserkeszőlő					
Déaványa					
Egyházaskönyv					
Érpatak					
Fegyvernek-Örményes					
Galgahévíz					
Gömörszőlős					
Gyűrűfű					
Hajdúnánás					
Herceghát					
Hernádszentandrás					
Jászfákóhalma					
Kiskassa					
Komlósk					
Kőröstétlen					
Kuncsorba					
Martonfa					
Máriahalom					
Mátraverebély					
Megyaszó					
Megyer					
Nagypáli					
Örményes					
Püspökladány					
Rozsály					
Taktaharkány					
Tiszategyő					
Tiszacsege					
Tizsakécske					
Tiszásas					
Túristvándi					
Újleányfalv					
Víznyeséplak					

Vitára bocsátva: „kézművesség” avagy a digitalizáció hatása (SmartCity)

*Hatás I: az **információ**, a tudás, az anyag, a termék házhoz jön.*

*Hatás II: **távmunka**, -oktatás, -ügyintézés, online-vásárlás gazdaságossága.*

*Hatás III: **automatizálás**, tömegmunkahelyek visszaszorulása.*

*Hatás IV: **a hely felértékelődik** – előnybe kerülnek a lakó-, a munka-, a közéleti és a rekreációs terek kompakt egységei (SmartCity).*

*Hatás V: **helyben maradás** >> helyi költés >> helyi kereslet és kínálat (piac)*

*Hatás VI: helyi **közösségek**, szomszédságok – lakó-munka-rekreációs terek*

*Hatás VII: a tömegmunka visszaszorulásával előtérbe kerül a személyes, közösségi **kreatív tevékenység***

„Kézművesség”: egyéni-közösségi képességekre és igényekre formált helyi tevékenységek rendszere.

A jövő városáról

- **Smart City** – letölthető alkalmazások (applikációk) és információk, de a várost emberek lakják, használják, éltetik.
- **Smart Citizen** – okos lakos, okos városhasználó a lényeg
a lakos ne csak alkalmazó és fogyasztó legyen

Globális probléma lokális kezelése: a fenntarthatóságot helyben, a hajszálgökökernél is művelni kell. A települések, mint kisebb-nagyobb sejtek összessége teszi ki egy régió, ország, kontinens (Föld) teljességét.

Cél: zéró hulladék – helyi erőforrások felhasználása, visszaforgatása.

Feladat: az önfenntartó egységek, sejtek kialakítása és élő hálózattá fonása. Az ökológiai lábnyom egyben ökonómiai lábnyom is.

A spiral-bound notebook with a light-colored, textured cover. The spiral binding is on the left side. The text is centered on the cover.

Köszönöm a figyelmet!

Folyt. köv. (?)